

Література:

1. Лещух І.В. Вплив обласного центра на соціально-економічний розвиток районів регіону: центр-периферійний вимір. Облік і фінанси. 2020. № 3 (89). С. 131-139. <http://www.afj.org.ua/ua/journals/2020/3/>.
2. Лещух І.В. Центр-периферія: детермінація сфер взаємодії обласного центру та районів області. Ефективна економіка. 2020. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7948>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.6.57
3. Мельник М.І., Лещух І.В., Синютка О.М. Вплив регіональної метрополії на структуру простору: центропериферійний вимір. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Львів. 2013. Вип. 2 (100). С. 46-61.
4. Бондаренко М. Дослідження міжнародної економіки. 2011. Вип.1(66). С.166-177. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/bondarenko3.htm?fbclid=IwAR28IwioxoxAwsNJvku_P5GFgq25UR5qxvfGHe54jNybdrlIofJdSsYkP7Y

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ГРОМАД

Малишівський Т. В., аспірант 2 року навчання, кафедра управління та бізнес-адміністрування

Стефінін В. В., к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Створення умов для залучення інвестицій в економіку громади – це одна із ключових передумов забезпечення довгострокового соціально-економічного розвитку територій. Адже, саме інвестиції є ключовим джерелом забезпечення економічного зростання, яке в свою чергу лежить в основі соціально-економічного розвитку [1].

Відповідно, стабільний та достатній притік капіталу в економіку громади є важливою складовою забезпечення її довгострокового успіху в «економічному вимірі». Іншими словами, притік інвестицій сприятиме розвитку виробничого сектору та сектору послуг, що створюватиме нові робочі місця, підвищуватиме купівельну спроможність громадян та генеруватиме додатковий добробут в суспільстві.

Враховуючи те, що інвестиції, як і будь-який інший економічний ресурс – обмежені, у суспільстві точиться конкурентна боротьба за їх залучення. Така боротьба ведеться як і на макрорівні – між окремими країнами, так і на мікрорівні – між окремими локальними утвореннями (у випадку України – громадами).

Оскільки, капітал рухається туди, де для нього створені найкращі умови, з метою залучення якомога більшого обсягу інвестиційного капіталу на мікрорівні, громадам необхідно працювати над формуванням та постійним покращенням своєї інвестиційної привабливості [1].

Інвестиційна привабливість країни формується на двох рівнях - національному та локальному. Ключовими гравцями на національному рівні є

органи законодавчої та виконавчої влади, які формують правове поле країни, а також визначають загальні умови здійснення інвестиційної діяльності.

На локальному рівні ключовими гравцями є органи місцевого самоврядування та органи державної влади на місцях, які повинні безпосередньо працювати з інвесторами та на яких лежить завдання заманювання інвестора на територію [3].

В економічній літературі не існує єдиного визначення поняття «інвестиційна привабливість». Зокрема, це стосується і поняття «інвестиційна привабливість громади». Вважаємо за доцільне розрізняти інвестиційну привабливість на різних рівнях, адже фактори і механізми, які її формують – відрізняються.

Так, інвестиційна привабливість на рівні держави, за визначенням - це сукупність політичних, соціальних, інституціональних, екологічних, макро- і мікроекономічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів [6].

Що стосується визначення “Інвестиційної привабливості громади”, то дане поняття ми трактуватимемо як сукупність жорстких та м’яких факторів, що визначають здатність громади залучати інвестиції, як національні, так і з-за кордону.

Дане визначення базується на підході, сформованому у “Рейтингу інвестиційної привабливості регіонів”, що розраховується Київським міжнародним інститутом соціології та Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій [4].

Відповідно до даного рейтингу, фактори інвестиційної привабливості поділяються на два типи - жорсткі та м’які (Рис. 1).

Жорсткі фактори	М'які фактори
<ul style="list-style-type: none"> • Географічне розташування • Природні ресурси • Робоча сила • R&D потенціал • Споживчий сегмент • Бізнес сегмент • Інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> • Діловий клімат • Підгрупа факторів правила та процедури • Успішний досвід реалізації інвестиційних проектів • Відкритість влади • Діловий оптимізм

Джерело: складено на основі [4]

Рисунок 1 – Фактори інвестиційної привабливості

Жорсткі фактори - це фактори, “дію яких неможливо (або дуже складно) змінити в короткостроковій перспективі. Проте вони значною мірою визначають потенціал територій та є базою для середньо- та довгострокових прогнозів розвитку середовища реалізації інвестиційних проектів [4]”.

М'які фактори - фактори, “які можуть бути змінені протягом відносно короткого періоду часу та можуть створювати бар'єри для реалізації інвестиційних проектів. Фактори, що належать до цієї групи, переважно стосуються сприйняття економічного середовища інвесторами [4]”.

З вищенаведених факторів, є ряд факторів, які безпосередньо пов'язані із діяльністю органів місцевого самоврядування. До таких факторів відноситься підгрупа факторів правила та процедури, а також - відкритість влади.

До підгрупи факторів правила та процедури відносять [4]:

- ефективність державних органів;
- адміністративні процедури;
- дотримання прав власності;
- корупція;
- місцеві податки та інші платежі.

Безумовно, усі ці складові є надзвичайно важливими та кожен із них відіграє важливу роль у формуванні інвестиційної привабливості громад, створюючи певні стимули, або ж перешкоди для здійснення інвестицій.

Проте, ми вважаємо, що перелік факторів, які визначаються діяльністю органів місцевого самоврядування в сучасних умовах не є повним. Беручи до уваги адміністративно-територіальну реформу в Україні, процеси децентралізації, а також спираючись на положення Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, що стосуються повноважень органів місцевого самоврядування [2], ми пропонуємо доповнити перелік м'яких факторів таким фактором як “інституційна спроможність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій”.

Інституційна спроможність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій - це інтегральний показник, який складається із трьох блоків факторів (Рис. 2):

- 1) безпосередня діяльність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій;
- 2) наявність визначених нормативно-правових, інформаційних та інших документів, що покликані здійснювати правовий та інформаційний супровід процесу інвестування;
- 3) наявність та постійне наповнення актуальною інформацією веб-ресурсів громади.

До першого блоку складових даного показника ми відносимо діяльність органу місцевого самоврядування, що пов'язана з безпосередньою комунікацією із інвесторами. Сюди входять наступні складові:

- наявність окремої структури (підрозділ, управління, департамент), функцією якої є розробка та реалізація інвестиційної політики громади, залучення та супровід інвестора. Якщо ж мова йде про невелику громаду з обмеженим фінансуванням, то для початку можна обмежитись наявністю

одного-двох працівників, посадовими обов'язками яких буде залучення та супровід інвестора на території громади.

- промоція інвестиційного потенціалу громади (прямі контакти з інвесторами, організація та участь в інвестиційних форумах, конференціях, зустрічах тощо). Це достатньо важлива складова, ключовим показником ефективності якої може бути кількість запитів інвесторів щодо вкладення коштів в економіку громади та кількість фактично реалізованих проектів.

- залучення грантового фінансування як основи формування довіри до інституції. Це також важлива складова, яка б мала передувати процесу залучення прямих інвестицій. Адже отримання грантів, особливо міжнародних, сприяє формуванню іміджу громади як такої, яка характеризується довірою та виконує свої зобов'язання.

Діяльність ОМС	Нормативно-правові, інформаційні та інші документи	Веб-ресурси громади
<ul style="list-style-type: none"> • наявність окремої структури (підрозділ, управління, департамент), функцією якої є розробка та реалізація інвестиційної політики громади, залучення та супровід інвестора • промоція інвестиційного потенціалу громади (прямі контакти з інвесторами, організація та участь в інвестиційних форумах, конференціях, зустрічах тощо) • залучення грантового фінансування як основи формування довіри до інституції 	<ul style="list-style-type: none"> • стратегія розвитку громади • стратегія соціально-економічного розвитку • стратегія залучення інвестицій та розвитку інвестиційного потенціалу громади • комунікаційна стратегія • інвестиційний паспорт громади • гід для інвестора • інвестиційні пропозиції 	<ul style="list-style-type: none"> • інвестиційний веб-портал • розділ, присвячений інвестиціям на офіційному веб-сайті громади

Джерело: авторська розробка

Рисунок 2 – Складові інституційної спроможності органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій

До складової нормативно-правові, інформаційні та інші документи ми відносимо ряд документів, які повинні бути в кожній громаді, і які сприятимуть інформуванню інвесторів про можливості інвестування, а також формуватимуть певну правову рамку здійснення процесу інвестування.

Сюди ми відносимо наступні документи:

- стратегія розвитку громади;
- стратегія соціально-економічного розвитку;
- стратегія залучення інвестицій та розвитку інвестиційного потенціалу громади;
- комунікаційна стратегія;
- інвестиційний паспорт громади;

- гід для інвестора;
- інвестиційні пропозиції.

Вибір саме таких документів базується на рекомендаціях щодо стандартів залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівнях, що розроблені Міністерством економічного розвитку та торгівлі України [5].

Третій блок становлять веб-ресурси громади, що являють собою певну візитівку громади, а також - повинні виконувати, перш за все, інформаційну роль (в тому числі і у сфері інформування інвестора). До веб-ресурсів, які повинні бути в громаді (в контексті залучення інвестицій) ми відносимо:

- інвестиційний веб-портал;
- розділ на офіційному веб-сайті, присвячений інвестиціям.

Важливо, щоб і веб-портал, і веб-сайт громади були розроблені також і іноземними мовами (англійська, польська, німецька тощо). Адже тоді, зросте ймовірність того, що певний інвестор з-за кордону зможе дізнатися про ті пропозиції, що наявні в громаді та вирішить вкласти кошти.

Варто зазначити, що всі блоки інтегрального показника підлягають кількісному виміру, а тому їх можна інтегрувати в окремий індекс, який вимірюватиме готовність громад до залучення інвестицій, та дозволить їх рейтингувати. Таким чином, щорічний моніторинг та розрахунок такого індексу дозволить відслідковувати прогрес/регрес окремих органів місцевого самоврядування в контексті їх інвестиційної діяльності.

Також, інтеграція даного фактору в структуру розрахунку індексу інвестиційної привабливості дозволить внести певні якісні зміни та підвищить значущість його результатів.

Вважаємо, що дана система складових інтегрального показника також стане корисною і громадам, адже вона створить певну рамку, в якій громади формуватимуть свою систему комунікацій та залучення інвестора.

Література:

1. Васильченко С. М. Екстернальний економічний ріст. Вісник Прикарпатського університету. Серія «Економіка». 2018. Вип. 13. С. 21-25
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в редакції від 29.08.2021 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Залучення іноземного капіталу як чинник забезпечення економічного зростання країни. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2020. Вип. 5 (145). С. 34-41. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-5-7>.
4. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://cutt.ly/4njX41y>
5. Рекомендації Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо стандартів залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/hnjXPTY>
6. Рижикова Н. І., Бірченко Н. О. Правові основи державного регулювання інвестиційної діяльності. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5, № 3. С. 82–91.